

забезпечить баланс між ефективністю розслідування та захистом прав неповнолітніх у кримінальному провадженні. Водночас зміна законодавства лишається актуальною як ніколи, оскільки дозволить врегулювати на практиці ситуації, що унеможливають реалізацію прав дитини.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Мельник О.В., Олексин Х.Л. Досудове розслідування у справах за участю неповнолітніх: процесуальні акценти та виклики. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. № 10 (50). С. 1086–1096.

3. Мельник О.В. Вибір законного представника дитини як моральний обов'язок уповноваженої особи. *Захист прав дитини в умовах військової агресії*: матеріали Міжнародної наук. - практ. конф. (Одеса, 31 трав. 2024р.). Одеса. 2024. С. 157-161.

4. Процесуальне інтерв'ю з дитиною : метод. рек. / [Таран О.В., Чорноус Ю.М., Галустьян О.А., Максименко О.В., Мельник О.В., Томма Р.П.]. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2024. 29 с.

5. Мельник О. В., Стельмах О. Л. Нарис про гарантії безпеки дітей в умовах воєнного стану. *Актуальні дослідження правової та історичної науки* : матеріали Міжнародної наукової інтернет конференції (м. Опале, Польща, 11-12 листопада 2025 р.). С. 47–50.

Мировська Анна Всеволодівна,

професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Науково-технічний прогрес являє собою безперервний процес створення та впровадження нових, а також вдосконалення вже існуючих технологій, забезпечуючи автоматизацію управління на рівні окремих процедур та циклів.

Однією з таких інновацій, яка розвивається стрімкими темпами, в умовах актуальних викликів сьогодення, є безпілотні

літальні апарати. Безпілотний літальний апарат (БпЛА) – це повітряне судно без пілота, екіпажу чи пасажирів на борту, управління яким здійснюється автоматично чи/або дистанційно за допомогою безпілотної авіаційної систем (безпілотного авіаційного комплексу), що є невід’ємною складовою БпЛА та включає в себе наземний контроль і систему зв’язку із БпЛА [1].

За останні роки БпЛА заявили про себе як механізми, які не тільки спрощують вирішення питань побутового рівня, але і забезпечують нові тактичні та стратегічні можливості Збройних сил під час ведення бойових дій та виконання бойових завдань.

У цьому контексті, варто звернути увагу, що БпЛА в порівнянні з пілотованою авіатехнікою, характеризуються рядом переваг, зокрема: відсутність необхідності залучення екіпажу та систем його життєзабезпечення, а також спеціальних аеродромів; відносна невисока вартість; низькі витрати на їх створення, виробництво та експлуатацію; порівняно незначні масогабаритні параметри в поєднанні з високою надійністю, значною тривалістю і дальністю польоту, маневреністю та переліком цільового спорядження, яке може бути розміщене на борту, тощо.

БпЛА впроваджуються у багатьох сферах суспільних інтересів, а окремі сфери застосування БпЛА взагалі не мають пілотованої альтернативи. У зв’язку з викладеним не виникає жодних сумнівів в широкій різноманітності БпЛА як щодо сфер їх застосування, так і щодо завдань, які вони покликані враховувати [2, с. 246].

Конструюванням та серійним виробництвом БпЛА займаються сотні підприємств у технологічно розвинених країнах світу. Також на ринок з виробництва БпЛА виходять країни, які раніше не здійснювали наукові розробки та виробництва БпЛА (Україна, Норвегія, Пакистан, Польща, Сирія, Чехія, Іран та інші). Безперечними лідерами у цій сфері залишаються США, Ізраїль та Німеччина. Розробка та виготовлення здійснюється від найпростіших моделей (дитячих, розважальних) до високотехнологічних моделей, високої вартості, які можуть підійматись навіть у стратосферу та виконувати завдання без ризику для здоров’я людини.

Крім того, простота та доступність окремих конструкцій, наявність у вільному продажу окремих частин спонукає аматорів займатися власними розробками безпілотних літальних комплексів (БпАК) та безпілотних авіаційних систем (БАС).

Безперечно, в умовах воєнного стану на території нашої держави, можемо констатувати той факт, що основна маса розробок націлена на сферу військового застосування БпЛА для виконання конкретних бойових завдань. Навіть створені для цивільного використання FPV-дрони (First Person View, FPV - від першої особи) модернізують у бойові БпЛА. Це пов'язано з тим, що вони можуть виконувати широкий спектр завдань: спостереження за полем бою, ведення радіоелектронної розвідки або боротьби, коригування артилерійського вогню, ураження ворожих цілей підвісним озброєнням або атакувати цілі як дрони-камікадзе. Такі БпЛА можуть бути оснащені зброєю: керованими та касетними бомбами, запалювальними пристроями, ракетами різного класу (повітря-поверхня, повітря – повітря), протитанковими керованими ракетами чи іншими типами високоточної або звичайної зброї. Також застосовуються різноманітні імпровізовані засоби ураження, як то мінометні міни, ручні гранати, тощо, які скидаються з БпЛА на ворожі позиції [3, с.195].

Також БпЛА активно використовуються і у правоохоронній діяльності, зокрема це:

1) застосування безпілотників в ході проведення оперативно-розшукової діяльності, у тому числі щодо розшуку злочинців, які переховуються від органів досудового розслідування і суду; проведення як гласного так й негласного оперативно-розшукового спостереження; обстеження приміщень, будівель, споруд, місцевості та транспортних засобів тощо;

2) застосування безпілотників з метою вирішення превентивних завдань, у тому числі щодо попередження вчинення кримінальних правопорушень; фіксації правопорушників на місці події; припинення і запобігання злочинних посягань; фото- та відеофіксації (у тому числі в режимі реального часу), певних обставин правопорушень, їх наслідків, учасників, знарядь і залишених ними слідів; проведення оперативно-службової діяльності з охорони публічного порядку та громадської безпеки, тощо;

3) застосування безпілотників в ході розкриття та розслідування окремих видів кримінальних правопорушень, у тому числі з метою техніко-криміналістичної організації діяльності слідчого, проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; виявлення і попереднього

дослідження речових доказів, пошуку людей, тварин і речей у важкодоступних чи небезпечних місцях; відібрання зразків та вилучення об'єктів для подальшого криміналістичного дослідження; забезпечення особистої безпеки учасників кримінального провадження; відстеження та фіксації місцезнаходження підозрюваних тощо [1, с. 32].

Нині для України, найбільш актуальним питанням застосування БпЛА є безперечно використання таких апаратів у військових цілях. Це і розвідка, і знищення особового складу та техніки противника, і доставка військових вантажів, і постановка завад радіо- і радіотехнічним засобам супротивника, а також виконання інших задач.

Збільшення сфер використання БпЛА зумовлює і збільшення кількості завдань, які виконуються за їх допомогою. Питання щодо використання конкретних моделей, залежатиме від їх функціональних та тактико-технічних характеристик, які відповідно до окремих критеріїв визначатимуть відмінні ознаки, що в свою чергу буде підставою для віднесення таких літальних апаратів до різних класів.

На наш погляд, сучасні класифікації не повною мірою відображають весь спектр існуючих різновидів БпЛА, у зв'язку із динамічним розвитком цієї технології.

Єдиний національний документ, що наводить класифікацію БпАК це наказ Міністерства оборони України від 08 грудня 2016 р. № 661 «Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України» зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 січня 2017 р. за № 31/29899 [4].

Водночас, можливо дійти висновку, що критеріїв та охоплених ними різновидів в межах класифікації БпАК БпАС, визначеної наказом МО України № 661 від 08.12.2016, явно недостатньо для формування оперативно-тактичних і тактико-технічних вимог по відношенню як до окремих БпЛА так і до безпілотних авіаційних комплексів та безпілотних авіаційних систем.

Разом з тим, перспективність окресленого напрямку не викликає сумнівів, оскільки подальша розробка БАС і БпАК, впровадження їх у різні сфери життя, широкий спектр можливостей та виконуваних задач, різноманітність технічних характеристик у будь-якому випадку передбачатиме необхідність проведення чіткої класифікації.

На підставі викладеного, можемо стверджувати, що відносна інноваційність та стрімкий розвиток безпілотних авіаційних систем зумовлює необхідність створення нових систем класифікації, із урахуванням прогресивних напрямів науки та техніки, оскільки існуючі нині не повною мірою відображають функції та тактико-технічні характеристики БПЛА.

Узагальненні єдині кваліфікаційні ознаки повинні дозволити впорядкувати БПЛА за відповідними критеріями на групи, сформулювати для кожної групи конкретні вимоги щодо їх використання та основні закономірності їх розвитку.

На наше переконання, окреслений напрям є важливим етапом в процесі розвитку цих систем. Це допоможе встановлювати тактико-технічні характеристики БПЛА, визначати придатність для виконання конкретних завдань, вирішувати питання щодо наявності обмежень безпеки польотів тощо.

Класифікаційна система допоможе коректно обирати оптимальну модель БПЛА, із урахуванням потреб та вимог замовника; чітко розробити стандарти та нормативи для забезпечення безпеки БПЛА у взаємодії з іншими повітряними транспортними засобами [3, с. 200].

Водночас, кваліфіковане користування класифікацією БПЛА сприятиме виявленню прогалини у відповідних класах БПЛА та спонукатиме до досліджень та розробок нових моделей з покращеними тактико-технічними характеристиками. І навпаки, відсутність класифікації БПЛА, неврахування важливих параметрів може призвести до серйозних наслідків, як при створенні нових типів БПЛА, так і при їх подальшій ефективності та придатності для виконання конкретних завдань.

Список використаних джерел

1. Особливості застосування безпілотних літальних апаратів органами та підрозділами поліції: метод. рек. / А.А. Саковський, С.М. Науменко, С.І. Кравченко, І.М. Єфіменко та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ. 2022. 72 с.

2. Книш Б. П., Кулик Я. А., Барабан М. В. Класифікація безпілотних літальних апаратів та їх використання для доставки товарів. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 3(261). С. 246–252.

3. Саковський А. А., Мирівська А. В., Бистрицький Б. О. Окремі питання класифікації безпілотних літальних апаратів.

Науковий вісник публічного та приватного права. 2025. Вип. 1. С. 194–201. DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.1.33>

4. Про затвердження Правил виконання польотів безпілотними авіаційними комплексами державної авіації України : наказ М-ва оборони України від 08.12.2016 № 661 : станом на 11 лют. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0031-17#Text> (дата звернення: 05.09.2025).

Нагайник Тарас Григорович,
старший викладач кафедри
криміналістики ННПП Національної
академії внутрішніх справ

СУДОВА СТОМАТОЛОГІЯ: ВИКОРИСТАННЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Умови воєнного стану суттєво ускладнюють проведення судово-медичних досліджень і зумовлюють зростання потреби у високонадійних інструментах ідентифікації загиблих. Масові людські втрати, руйнування критичної інфраструктури, фрагментарність або повна відсутність медичної документації, а також характерні для бойових дій тяжкі деструктивні ушкодження тіл значною мірою знижують ефективність традиційних методів установлення особи. За цих обставин судова стоматологія набуває особливої ваги як галузь, здатна забезпечити високий рівень точності та стійкості ідентифікаційних процедур [1].

Ідентифікація особи – це процес установлення конкретної людини шляхом зіставлення сукупності її індивідуальних ознак з наявними документальними, біометричними або іншими даними. Складність цього завдання зумовлена різноманітністю об'єктів ідентифікації, значним обсягом експертної роботи та широким спектром методів дослідження, що відрізняються за технологічною природою та вимогами до оцінки отриманих результатів.

Одним із найбільш стійких і надійних методів ідентифікації загиблих є судова стоматологія. Судова (судово-медична) стоматологія – це галузь медицини, що використовує знання з анатомії, стоматології, рентгенології, біології та криміналістики для встановлення особи за ознаками зубощелепної системи, а